

Emekli Polislerin Benlik Saygılarının Sahip Oldukları Değerler Açısından İncelenmesi

Ruhi YİĞİT¹

Özet: Bu araştırmanın amacı, emekli polislerin sahip oldukları değerlerin onların benlik saygılarını yordama gücünü incelemektir. Eğitim düzeyinin, en son çalıştığı rütbenin, hizmet yılının ve emekli polislerin sahip oldukları değerlerin benlik saygısı açısından bir farklılığa neden olup olmadığını incelemek de bu araştırmanın diğer bir amacıdır. Bu araştırma ilişkisel tarama modeline uygun olarak yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu Konya ilinde yaşayan 318 emekli polisten oluşmaktadır. Araştırmada Schwartz (1992) tarafından geliştirilen Değerler Listesi kullanılmıştır. Verilerin analizi SPSS 15 for Windows (2006) programında yapılmıştır. Emekli polislerin benlik saygısı ölçeği puanı ile değerler ölçeğinin başarı ve özdenetim evrensellik, yardımseverlik, geleneksellik ve güvenlik ve alt boyutları arasında ilişkiye rastlanmamıştır. Güç, hazcılık uyarılma ve uyum alt boyutunda ise ilişki görülmektedir. Değerler ölçeğinin alt boyutlarının, emekli polislerin benlik saygısı ölçeği puanları ile anlamlı bir ilişki vermektedir. Emekli polislerin değer algılarının, benlik saygısı ölçeği üzerindeki görece önem sırası; Değerler ölçeği alt boyutları, özdenetim, evrensellik ve hazcılıktır. Özdenetim, evrensellik ve hazcılık alt boyutlarının emekli polislerin benlik saygısı üzerinde önemli (anlamlı) bir yordayıcısı olduğu görülmektedir. Değerler ölçeğinin diğer alt boyutlarının emekli polislerin benlik saygıları üzerinde önemli bir etkiye sahip olmadığı görülmektedir. Eğitim değişkeninin değerler ölçeği alt boyutlarından güç, başarı, hazcılık, öz denetim, uyarılma, evrensellik, yardımseverlik, geleneksellik, uyum ve güvenlik alt boyutlarının puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde farklılaştığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Benlik Saygısı, , Değerler, Emekli Polisler

Abstract- Examination of Self Esteem of Retired Policemen in Terms of Values Possessed by Them. Main objective of this study is to examine expression level of values possessed by retired policemen of their self-esteem. Examining whether education level, the rank, the time in service and values possessed by retired policemen make a difference in terms of self-esteem is another objective of this study. This study has been made in accordance with relational scanning model. Research group consists of 318 retired policemen residing in Konya. Values list developed by Schwartz (1992) has been utilized in the making of this study. Data analysis has been made by using SPSS 15 for windows (2006). A relationship between self-esteem scale scores of retired policemen and success, self-control, universality charity, traditionalism, security and their sub dimensions of values scale has not been found. On the other hand there is a relationship (in terms of) power, hedonism, stimulation and compliance. Sub dimensions of values scale have a significant relationship with self-esteem scores of retired policemen. Value perception of retired policemen over self-esteem scale prioritizes relatively as sub dimensions of values scale, self-control, universality and hedonism. It has been seen that sub dimensions of self-control, universality and hedonism are significant explanatory for self-esteem of retired policemen. It has been found that other sub dimensions of value scale don't have significant influence on self-esteem of retired policemen. It has been found that education variable differentiates significantly among other sub dimensions of value scale such as power, success, hedonism, self-control, stimulation, universality, charity, traditionalism, compliance and security in terms score averages.

Key Words: Self-esteem, values, retired policemen.

Giriş

Toplumsal ve bireysel değerler insan yaşamının önemli bir parçasını oluşturur. Bir değer, belirli bir insan davranışının veya yaşam amacının, bir diğerinden daha üstün olduğu yönündeki tutarlı ve derin inançtır (Dökmen, 2005). Yaşama anlam kazandıran değerler subjektif bir kavramdır. Gözle görülmesi ya da elle tutulması mümkün olmayan bu kavram ancak davranışlarla tanımlanabilmekte ve sözle ifade edilmektedir. Değerler davranışları yönlendiren, yaşamdaki amaçlar için temel kriter sağlayan, kararlara faaliyetlere süreklilik kazandıran ve biçimlendiren isteklerle ilişkili duygulardır. Son birkaç yüzyıla baktığımızda değerler sosyal bilimlerin temel sorunlarından biri olmuştur. Sosyolog, sosyal psikolog, antropolog ve psikologlar bu alanda araştırma yapan bilim adamları arasında gösterilebilir.

Değerlerin yapısı ve diğer değişkenlerle olan ilişkileri bugüne kadar araştırılmış olmasına rağmen değerlerin tam olarak neyi içerdiğine ilişkin henüz bir netlik kazandığını söylememiz zordur (Bacanlı, 2002; Mehmetoğlu, 2006). Değer, insana özgü olanakları, insanı insan yapan ve diğer canlılardan ayıran

¹ Ruhi YİĞİT, Dr., Konya İl Emniyet Müdür Yrd. KONYA, e-posta: dr.ruhi-yigit@hotmail.com.

olanakları başka bir deyişle insana özgü bütün etkinlikleri insansal etkinlikler olarak amaçlarına uygun tarzda gerçekleştirebilecek duruma gelmelerine yardımcı olmaktadır. Aristoteles'in deyişiyle, kişilere "insanın işini" yapabilecek duruma gelmeleri için yardımcı olmak: yani kişilere doğru bilmenin, doğru düşünmenin, doğru değerlendirmenin, doğru eylem içinde olduğunu görebilmesine yardımcı olmaktadır (Kuçaradi, 1985). Bireylerin değerler sistemlerinin bilinmesi o kişi hakkında bilgi vermekle birlikte; o kişinin yaşadığı toplum, toplumun kültürel özellikleri ve kültürler arası farklılıklar hakkında bilgiye ulaşılmasında önemli bir yere sahiptir. Değerlerin kalıtsal olarak değil de, yaşanan toplumdan etkilenilerek kazanılması kültürel yapıyla doğrudan ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır (Harcar, 2005: 19). Yukarıda ifade edilen değerler tanımlarından yola çıkılarak değer, insanı insan yapan özelliklere sahip olan ve insanı diğer canlılardan ayıran temel özellikleri içinde barındıran inançlar bütünü olarak tanımlayabiliriz. Günümüzde psikoloji alanında öne çıkan konulardan biriside benliktir. Bireysel farklılıkların bir sonucu olarak bizi birbirimizden ayıran, değişik yapan, bizi biz yapan en temel yapılanım, hem psikoloji biliminde hem de felsefede "benlik" terimi ile ifade edilmektedir. Benlik, 19.yüzyıldan itibaren çalışmaların konusu olmuştur (Arıcak, 1999 s: 10). Benlik kavramı, 'insanın kendi benliğini algılayış ve kavrayış biçimi' olarak tanımlanabileceği gibi, 'bir bireyin, yalnızca ona özgü tutumlardan, duygulardan, algılardan, değer ve davranışlardan ibaret kendine ilişkin görüşü olarak da tanımlanmaktadır (Aksoy, 2007). Benlik, kişiye özellik kazandıran, başkalarından ayıran hayat felsefesi ve Davranışların bütünlüğünü anlatmaktadır. İnsan, kişiliğinin bazı özelliklerinin farkında değildir. Bazıları hakkında da yanlış bilgiye sahip olabilir. Benlik bireyin kendine ilişkin kanıları ve kendini görüş tarzıdır. Bu bakımdan benlik, kişiliğin öznel yanı olarak tanımlanabilir (Balkaya, 1992; Alkın, 1993). Benlik saygısı ise bireyin benliği ile ilgili sahip olduğu düşünceleri, duyguları ve inançları içermektedir. Bir diğer deyiş ile benlik saygısı, sahip olunan benlikten bireyin ne kadar memnun olduğu anlamına gelmektedir. Benlik saygısı kavramı 'öz değer, kendilik algılayışı, benlik tasarımı, öz kavramı, kendine güven duygusu' terimleri ile de yer alabilmektedir (Rosenberg, 1965). Benlik saygısı (self-esteem), benlik kavramının beğenilip benimsenmesini gösterir. Kişinin kendi kendisini değerlendirmesi sonucunda ulaştığı benlik kavramını onaylamasından doğan beğeni durumudur. Benlik saygısı, kendini olduğundan aşağıda ya da olduğundan üstün görmeksizin kendinden memnun olma durumudur. Benlik saygısı, bireyin ne olduğu ile ne olmak istediği arasındaki farka ilişkin duygularını gösterir. İnsanların birey olarak, değerleri konusunda vardıkları kanıdır. Kendi benlik kavramını beğenmesi, onaylaması ve kendinden hoşnut olmasıdır (Yavuzer 2003 s: 17-18). Ayrıca benlik saygısı, kişinin benliğine karşı sahip olduğu tutuma göre farklılık göstermektedir. Eğer kişi kendi benliğinden memnun ise ve kendini olmak istediğinden aşağıda veya yukarıda görmüyorsa benlik saygısı da yüksek olacaktır. Bu durumda kişinin kendisine olan inancı yerinde olacağı gibi kendini olduğu gibi kabul edecektir. Diğer bir taraftan kişi benliğinden memnun değil ise ve kendini bu yönde eleştiriyorsa benlik saygısının düşük olması beklenmektedir. Sosyal, ailesel kişisel, fiziksel ve ahlaki özelliklerin de benlik saygısı oluşumunda etkisi olduğu ifade edilmektedir (Avanoğlu 2004 s: 97-98). Coopersmith'e (1967) göre; özsaygı, bireylerin sosyal, duygusal, bilişsel ve akademik yaşamlarını etkilemektedir. Sağlıklı bir kişiliğin ön koşulu olan öz saygı, kişinin toplumun etkin ve katılımcı bir üyesi olmasında önemli rol oynamaktadır. Topluma etkin bir şekilde katılımın kişisel başarı ve mutluluğu beraberinde getireceği bir gerçekliktir. Benlik saygısı yüksek olan kişide kendine güven, iyimserlik, başarıma isteği, zorluklardan yılmama, gibi olumlu ruhsal nitelikler bulunur. Buna karşılık benlik saygısı düşük bir kimsenin kendine güveni azdır, kolay umutsuzluğa kapılır, ruhsal belirtiler geliştirmeye daha yatkındır. Yapılan araştırmalar, benlik saygısı yüksek olan bireylerin, kendilerini saygı ve kabul edilmeye değer, faydalı ve önemli kişiler olarak algılama eğiliminde olduklarını; bunun yanı sıra kendine güvenme, iyimser olma, zorluklar karşısında direnç gösterme, başarılı olma isteği gibi olumlu ruhsal niteliklere sahip olduklarını göstermektedir. Ayrıca benlik saygısı yüksek olan bireylerin yeniliklere açık, iletişim becerileri gelişmiş, yaratıcı ve araştırmacı niteliklerinden dolayı toplumda daha aktif görevler aldıklarını göstermektedir. Benlik saygısı düşük olan bireylerin ise, insanlara güvenemeyen, karamsar, insan ilişkilerinde adaptasyon sorunu yaşayan, kendini suçlama ve utanç duygularına kapılma gibi kişilik özellikleri gösterdikleri belirtilmektedir (Cevher ve Buluş, 2007). Günümüzde artan nüfusla birlikte çalışan insan sayısı da artmakta ve bu durum emekli sayısının da artmasına sebep olmaktadır. Emeklilik öngörülen belli bir süre bir kurumda çalışma şartını yerine getirmiş kişilerin kurumdan ayrılması ve çalıştığı süreye karşılık bir gelire sahip olması olayıdır. Bu olaydan sonraki hayat dönemine ise emeklilik dönemi denir (Akçay, 1994:31). Emeklilik dönemindeki hukuki, sosyal, psikolojik, fizyolojik ve ekonomik sorunlarla yaşlılık dönemi de birleşince, bu sorunların üstesinden gelmek zorlaşmaktadır. Emekli kendi işini ve pozisyonunu daha fazla özgürlük ve boş zaman için terk eden ve bugünkü hayatının büyük bir bölümünü ücret/maaştan ziyade diğer kaynaklara dayandıran kişidir (Parker- Allen, 1982:31-33). Kişinin emekli olmasıyla birlikte eş ve çocuklarıyla beraber toplum tarafından dikkate alınmaması, ilgi, saygı ve sevgi ve gösterilmemesi,

değer verilmemesi, desteklenmemesi, bir köşeye itilmesi sonucu emeklinin ruhsal yaşantısı bozulur, örselenir. Kişinin güveni, kendine verdiği değer, özsaygısı azalır, kaybolur(Köknel, 1989:171). Emekli olabilmek için belirli bir hizmet süresini doldurmak, malul hale gelmek veya belli bir yaşa ulaşmak gerekir. Türkiye 'de emeklilik yaşı sınırı 65 olarak saptanmıştır. Ancak bazı meslek grupları için bu sınır 67 olarak kabul edilmiştir. Polislik mesleği gibi yıpratıcılığı yüksek olan ve genç personele ihtiyaç duyan meslek gruplarında ise yaş sınırı daha düşük kabul edilmiştir. Emniyet Müdürleri ve amirleri 60 başkomiser, komiser ve komiser yardımcıları 58 ve polis memurları 55 yaşında istekleri olsun ya da olmasın emekliye sevk edilirler. Bu çalışma, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de özel bir meslek grubu olan polislerin emekliliklerinde sahip oldukları değerler bağlamında benlik saygılarını incelemeyi amaçlamaktadır. Bu çerçevede araştırmanın amacı, emekli polislerin sahip oldukları değerlerin onların benlik saygılarını yordama gücünü incelemektir. Ülkemizde bu alanda yapılan çalışmalar incelendiğinde ULAKBİM veri tabanlarında emekli polislerin değerler sistemi ile birlikte benlik saygılarını birlikte inceleyen herhangi bir yayına rastlanmamıştır. Her ne kadar ABD'de polislerin değer sistemleriyle ilgili araştırmalar mevcutsa da (Abramson, 2003; Caldero ve Larose, 2001). Uluslararası veri tabanlarında emekli polislerin değerler bağlamında benlik saygısını inceleyen çalışmalara rastlanmamıştır.

Yöntem

Çalışma Grubu

Bu araştırma ilişkisel tarama modeline uygun olarak yapılmıştır. Araştırmanın evreni Konya ilinde yaşayan emekli polislerden oluşmaktadır. Çalışma için emeklilerin yoğun olarak buldukları ve vakitlerinin çoğunu geçirdikleri Konya Polisevine gidilmiş, araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen emekli polisler arasından uygun (convenience) örnekleme yöntemi ile 318 kişilik çalışma grubu seçilmiştir. Emekli polislerin yaşları 47 ile 79 arasında değişmekte olup yaş ortalaması 58,91 dir.

Veri Toplama Araçları

Benlik Saygısı Ölçeği. Arıca (1999) tarafından geliştirilen Benlik saygısı ölçeği 32 maddeden oluşmaktadır. Ölçek "tamamen katılıyorum", "katılıyorum", "kararsızım", "katılmıyorum" ve "kesinlikle katılmıyorum" seçeneklerinden birinin işaretlenmesine dayalı beşli likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin güvenilirlik hesaplamalarında Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı ve test tekrarı tekniklerinden yararlanılmıştır. Ölçeğin iç tutarlık katsayısı. 90 (n=152, p<.001) ve test tekrar test güvenilirlik katsayısı. 70 olarak hesaplanmıştır (n=92, p<.001). Ölçeğin geçerlik çalışmalarında uzman görüşüne başvurulmuş dokuz farklı üniversiteden 34 uzmanın görüşüne başvurulmuş ve bu doğrultuda ölçeğin maddeleri yeniden düzenlenmiştir. Ölçeğin benzer ölçeklerle geçerlik katsayısının belirlenmesinde Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği kullanılmış ölçekler arasındaki ilişki. 69 (n=92, p<.001) olarak bulunmuştur. Ölçek 32 ile 160 arasında puan vermekte olup puanların yükselmesi benlik saygısının arttığını göstermektedir.

Schwartz Değerler Listesi. 1992 yılında Schwartz tarafından geliştirilen Schwartz Değerler Listesi 57 değer ifadesinden ve on alt boyuttan oluşmaktadır (Schwartz ve Boehnke, 2004). Kuşdil ve Kağıtçıbaşı (2000) tarafından yapılan çalışmada ana boyut ve değer tipleri ile her bir değer tipi içerisinde yer alan değerlerle ilgili olarak kullanılan Türkçe adlandırmalar esas alınmıştır. Değerler üç sosyal psikoloji uzmanının ortak çalışmasıyla İngilizceden Türkçeye çevrilmiştir. Denekler toplam 57 değeri ve yanlarında parantez içinde verilmiş olan açıklamaları okuduktan sonra her birini kendi hayatlarını yönlendiren bir ilke olmaları açısından taşıdıkları öneme göre -1 (ilkelerime ters düşer) ile 7 (en üst düzeyde önemlidir) arasında değişen bir ölçek üzerinde değerlendirmişlerdir. Kuşdil ve Kağıtçıbaşı (2000) tarafından yapılan çalışmada değer tipleri için güvenilirlik katsayıları. 51 - .77, değer grupları için. 77 - .83 arasında değişmekte olup bu katsayılar evrensellik için. 77, yardımseverlik (iyilikseverlik) için. 76, hazcılık için. 54, güç için. 75, başarı için. 66, uyarılma için. 70, özdenetim (özyönelim) için. 69, geleneksellik için. 63, uyma için. 51 ve güvenlik için. 59 olarak bulunmuştur. Ayrıca ana değer grupları iç tutarlılık analiz sonuçlarına baktığımızda; muhafazakârlık grubu için. 80, yeniliğe açıklık değer grubu için. 81, özdeşleşme değer grubu için. 81, özgüven için. 84 olarak hesaplanmıştır.

Süreç

Ölçekler Konya Valiliğinin izniyle Ocak-Kasım 2011 döneminde Konya ilinde yaşayan emekli polis memurlarına dağıtılmak suretiyle uygulanmıştır. Uygulamada gönüllülük ve ulaşılabilirlik esas alınmıştır. Uygulamalar tamamlandıktan sonra toplanan veriler araştırmacıların yönergesi doğrultusunda Microsoft Excell programına girilmiş ve sonar SPSS 15 (2006) programına aktarılmıştır. Analizlerin tümü SPSS 15 for Windows (2006) programında yapılmıştır. Değişkenler arasındaki korelasyonun hesaplanmasında Pearson Çarpım Momentler Korelasyon analizi, ikiden fazla grup arasındaki farkı test etmede ise tek yönlü

BENLİK SAYGILARININ SAHİP OLDUKLARI DEĞERLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

varyans analizi kullanılmıştır. Değerlerin benlik saygısı düzeyini yordama gücünü test ederken ise regresyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular

Emekli polislerin benlik saygısı ölçeği puanı ile değerler ölçeğinin başarı ve özdenetim alt boyutları arasında ilişkiye rastlanmamıştır. Güç, hazcılık ve uyarılma alt boyutunda ise ilişki görülmektedir (Bknz. Tablo 1).

Tablo 1. Emekli Polislerin Benlik Saygısı Ölçeği ile Değerler Arasındaki İlişki

Benlik Saygısı	R	Güç	Başarı	Hazcılık	Uyarılma	Özdenetim
		-,062	-,127*	,048	-,005	-,220**

*p<.05 **p<.01

Emekli polislerin benlik saygısı ölçeği puanı ile değerler ölçeğinin evrensellik, yardımseverlik, geleneksellik ve güvenlik alt boyutları arasında ilişkiye rastlanmamıştır. Uyum alt boyutunda ise ilişki görülmektedir (Bknz. Tablo 2).

Tablo 2. Emekli Polislerin Benlik Saygısı Ölçeği ile Değerler Arasındaki İlişki

Benlik Saygısı	R	Evrensellik	Yardımseverlik	Geleneksellik	Uyum	Güvenlik
		-,209**	-,204**	-,116*	-,086	-,202**

**p<.01

Tablo 3. Değerler Ölçeğinin Alt Boyutlarının Benlik Saygısı Ölçek Toplam Puanını Yordamasına İlişkin Çoklu Regresyon Analiz Sonuçları

Değişken	B	Std. Error	Std. Beta	T	P
Sabit	105,410	4,720		22,334	,000
Güç	-,049	,174	-,025	-,279	,780
Başarı	,231	,249	,099	,929	,354
Hazcılık	,452	,211	,172	2,146	,033
Uyarılma	,282	,222	,102	1,272	,282
Özdenetim	-,744	,213	-,380	-3,489	,001
Evrensellik	-,744	,213	-,380	-3,489	,001
Yardımseverlik	-,074	,195	-,052	-,382	-,074
Geleneksellik	,393	,222	,196	1,771	,393
Uyum	-,274	,381	-,092	-,720	-,274
Güvenlik	-,202	,253	-,107	-,796	-,202

Değerler ölçeğinin alt boyutlarının, emekli polislerin benlik saygısı ölçeği puanları ile anlamlı bir ilişki vermektedir. (R= 0.33, R=0.11, P< .01). Değerler ölçeğinin alt boyutları emekli polislerin benlik saygılarını %11'ni açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısına (β) göre, yordayıcı değişkenlerin emekli polislerin değer algılarının, benlik saygısı ölçeği üzerindeki görelî önem sırası; Değerler ölçeği alt boyutları, özdenetim, evrensellik ve hazcılıktır. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi incelendiğinde ise, özdenetim, evrensellik ve hazcılıktır alt boyutlarının emekli polislerin benlik saygısı üzerinde önemli (anlamlı) bir yordayıcısı olduğu görülmektedir. Değerler ölçeğinin diğer alt boyutlarının emekli polislerin benlik saygıları üzerinde önemli bir etkiye sahip olmadığı görülmektedir.

Tablo 4. Eğitim Kademesi Değişkenine Göre Değerler ölçeği alt boyutları Varyans Analizi ve LSD Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Sınıf	N	$\bar{X}$	Ss	F	LSD
Güç	Ortaokul	123	28.75	4.95	.014**	
	Lise	111	29.78	5.51		
	Yüksekok.61	61	26.93	6.64		
	Fakülte	23	29.35	6.13		
Başarı	Ortaokul	123	30.75	4.01	.001*	-
	Lise	111	32.00	3.95		
	Yüksekok.61	61	29.16	6.26		
	Fakülte	23	31.91	4.21		
Hazcılık	Ortaokul	123	16.36	3.93	.016**	-
	Lise	111	17.26	3.74		
	Yüksekok.61	61	15.18	4.70		
	Fakülte	23	16.52	4.45		
Özdenetim	Ortaokul	123	36.70	4.69	.001*	
	Lise	111	37.79	5.16		
	Yüksekok.61	61	34.43	7.43		
	Fakülte	23	38.52	3.36		
Uyarılma	Ortaokul	123	16.41	3.68	.046**	-
	Lise	111	16.84	3.77		
	Yüksekok.61	61	15.10	4.49		
	Fakülte	23	16.68	3.85		
Evrensel	Ortaokul	123	58.17	5.94	.004*	
	Lise	111	58.89	6.97		
	Yüksekok.61	61	54.62	11.78		
	Fakülte	23	58.56	5.20		
Yardıms severlik	Ortaokul	123	57.20	6.24	.000*	
	Lise	111	58.58	6.43		
	Yüksekok.61	61	53.67	11.11		
	Fakülte	23	59.35	4.62		
Geleneksel	Ortaokul	123	37.52	4.83	.021**	-
	Lise	111	38.23	4.55		
	Yüksekok.61	61	35.59	7.55		
	Fakülte	23	37.52	3.98		
Uyum	Ortaokul	123	25.87	2.86	.002*	-
	Lise	111	26.15	3.26		
	Yüksekok.61	61	24.16	5.36		
	Fakülte	23	26.16	1.90		
Güvenlik	Ortaokul	123	45.12	4.34	.010**	
	Lise	111	45.69	5.17		
	Yüksekok.61	61	42.80	8.74		
	Fakülte	23	46.00	3.58		

*p<.05 **p<.01

Eğitim değişkenine göre Değerler Alt Boyutları Varyans Analizi sonuçlarına baktığımızda eğitim değişkeninin değerler ölçeği alt boyutlarından güç, başarı, hazcılık, öz denetim, uyarılma, evrensellik, yardıms severlik, geleneksellik, uyum ve güvenlik alt boyutlarının puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde farklılaştığı saptanmıştır.

Tartışma ve Sonuç

Emekli polislerin benlik saygısı ve sahip oldukları değerler açısından incelenmesi çalışmamızdan elde edilen bulgular ışığında tartışma süreci gerçekleştirilmiştir. Ancak yapılan literatür çalışmalarında Ülkemizde bu alanda yapılan çalışmalar incelendiğinde ULAKBİM veri tabanlarında polislerin değerler sistemi ile birlikte benlik saygılarını birlikte inceleyen herhangi bir yayına rastlanmamıştır.

Araştırmamızdan elde edilen bulgulara baktığımızda, öncelikle katılımcıların değerler ölçeğinden aldıkları puanlarla benlik saygısı puanları arasındaki korelasyonlar incelenmiştir. Değerler ölçeğinin alt boyutlarının genel olarak benlik saygısı ile düşük korelasyonlar gösterdiği bulunmuştur. Emekli polislerin benlik saygısı ölçeği puanı ile değerler ölçeğinin başarı ve özdenetim evrensellik, yardımseverlik, geleneksellik ve güvenlik alt boyutları arasında ilişkiye rastlanmamıştır. Güç, hazcılık, uyarılma ve uyum alt boyutunda ise ilişki görülmektedir. Lönnovist, Verkasalo, Helkama, Andreyeva, Bezmenova, Rattazzi, Nitt & Stetsenko (2009), tarafından beş farklı ülkeden lise öğrencileri ve yetişkinler ile gerçekleştirilmiş araştırma sonucunda; benlik saygısı ile değerler arasında bir ilişkinin olduğu yönünde bulgu elde edilmiştir. Ayrıca Goodwin, Costa, Adonu (2004) tarafından farklı dört ülkede gerçekleştirilen ve bireysel değerler, benlik saygısı ve sosyal destek arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada benlik saygısı ile değerler arasında ilişkinin olduğunu tespit etmişlerdir. Sagiv & Schwartz, 2000; Adonu'nun (2004) yaptıkları araştırma sonuçlarına göre geleneksel değerlere sahip olma düzeyinin düşük olması gerek benlik saygısı gerekse sosyal desteğinde düşük olduğunu ifade etmektedir. Raghavan (2006) tarafından gerçekleştirilen diğer bir çalışmada da, değerler ile benlik saygısı arasında ilişkinin olduğu ifade edilmektedir.

Değerler ölçeğinin alt boyutları emekli polislerin benlik saygılarının %11'ni açıklamaktadır. Emekli polislerin benlik saygısı seviyelerinin %11 i sahip oldukları değerlerden kaynaklanırken diğer kısmı ise başka değişkenlerden kaynaklanmaktadır. Değerler ölçeği alt boyutları, özdenetim, evrensellik ve hazcılık alt boyutlarının emekli polislerin benlik saygısı üzerinde önemli (anamlı) bir yordayıcısı olduğu görülmektedir. Değerler ölçeğinin diğer alt boyutlarının emekli polislerin benlik saygıları üzerinde önemli bir etkiye sahip olmadığı görülmektedir. Robins ve diğerlerinin (2002) yaptıkları kapsamlı bir çalışmada yaşam boyunca benlik saygısının çocukluk döneminde yüksek olmasına karşın ergenlikte biraz düşüş gösterdiği, yetişkinlik döneminde tekrar yükselişe geçtiği ve yaşlılıkta yeniden düştüğü bilgisini elde etmişlerdir. Yıldız (2006)'ın sağlık çalışanlarına yaptığı araştırmasında da 50 yaş ve üzeri personelin benlik saygısı oranlarının daha genç olanlara göre azaldığı bulgusunu elde etmiştir.

Eğitim değişkenine göre değerler Alt Boyutları Varyans Analizi sonuçlarına baktığımızda eğitim değişkeninin değerler ölçeği alt boyutlarından güç, başarı, hazcılık, öz denetim, uyarılma, evrensellik, yardımseverlik, geleneksellik, uyum ve güvenlik alt boyutlarının puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde farklılaştığı saptanmıştır. Korkmaz (1996) yılında yaptığı çalışmada eğitim durumu ile benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki bulunduğunu ifade ederken yüksek öğrenim görenlerin orta ve ilköğretim mezunlarına göre daha yüksek benlik saygısına sahip olduklarını belirtmiştir. Yiğit, Dilmaç, Arıca ve Deniz'in (2010) yaptıkları çalışma bulgularına göre; çalışan polislerden üniversite ve üzeri eğitimi olanların lise ve yüksekokul mezunlarına göre benlik saygısı oranlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayaz (2002)'ın İstanbul'da hemşirelerin benlik saygısı ve atılganlık düzeylerini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada eğitim seviyesi arttıkça benlik saygısının arttığı görülmüştür. Emeklilerin kaç yıl çalışarak emekli olduğu, emeklilik yaşı, emekli ol olmadan önce en son görev yaptığı rütbelere bakılarak yapılan değerlendirme sonucunda katılımcıların puanları arasındaki farklar incelendiğinde anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Ayrıca Akçay (1994)'ın emeklilerle ilgili yaptığı araştırma bulgularına bakıldığında; emeklilikteki etkinlik miktarının ve sağlığın emeklilik doyumunu için önemli olduğunu, emeklilikteki doyuma gelirle ilgili kaygıların olumsuz etkileri olduğu bulunmuştur.

Polislik gibi yorucu ve yıpratıcı mesleklerde çalışan bireylerin emeklilik dönemlerinin sağlıklı takip edilerek emekliler, halen çalışanlar açısından değerlendirmelerde bulunmak faydalı olacaktır. Emeklilerle ilgili çalışmaları emeklilik öncesi iş ve mesai ortamlarında personelin çalışma atmosferini uygun bir şekilde ele alınarak personelin gelecek döneme uyumu dahil hazırlık faaliyetlerinin içerecek şekilde düzenlenmelidir. Emeklilerde ilgili çalışmalar çalışanların motivasyonunun artıracaktır. Bu alanda yeni çalışmalarla konunun daha farklı yönleriyle ele alınması uygun olacaktır.

Kaynakça

- Abramson, M. (2003). Sustainable relationships and competing values: Restorative justice initiatives and the police – a case study. *Police Practice and Research*, 4(44), 391-398.
- Adonu, J. K. (2004). The cultural grounding of marital relationship beliefs. *Poster presented at the Annual Conference of the Department of Human Sciences*, Brunel University, Runnymede Campus, Egham.

- Akçay, R. C. (1994). Çanakkale ilinde görev yapan öğretmenlerin emekliliğe hazırlık eğitimine ihtiyaçları. *A. Ü. S. B. Ü. Eğitim Yönetimi ve Planlaması Anabilim Dalı Basılmamış Doktora Tezi.*
- Aksoy, A. (2007). Suça itilen çocuklar. *Yeniden Sağlık ve Eğitim Dergisi*, 331–359.
- Alkın, T. (1993). Benlik. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 4(3).
- Andreyeva, G., Bezmenova, I., Rattazzi, A. M., Nitt, T. & Stetsenko, A. (2009). Self-esteem and values. *European Journal of Social Psychology*, 39, 40–51.
- Arıca, T. (1999). Grupla psikolojik danışma yoluyla benlik ve mesleki benlik saygısının geliştirilmesi. *Doktora Tezi.* Marmara üniversitesi, İstanbul.
- Avanoğlu-Kızıltepe, Z. (2004). *Öğretişim: Eğitim psikolojisine çağdaş bir yaklaşım.* İstanbul: Ofset Yayınevi.
- Ayaz, S. (2002). Hemşirelerin benlik saygısı ve atılganlık düzeylerinin belirlenmesi. *Yüksek Lisans Tezi,* Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Bacanlı, H. (2002). *Psikolojik kavram analizleri.* Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Balkaya, H. (1992). Nevroz oluşumunda “görünen ben” ile “_ideal ben” arasındaki farkın önemi. *Bilim Uzmanlığı Tezi,* Erciyes Üniversitesi.
- Michael, A. Caldero, Anthony P. Larose, (2001). Value consistency within the police: the lack of a gap, *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, 24(2), 162 – 180.
- Cevher, F. N. & Buluş, M. (2007). Benlik kavramı ve benlik saygısı: önemi ve geliştirilmesi. *Akademik Dizayn Dergisi*, 2, 52–64.
- Coopersmith, S. (1967). *The antecedents of self-esteem.* Freeman: San Francisco.
- Dökmen, Ü. (2005). *Küçük şeyler* (2.baskı) İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Erdem, A. R. (2003). Üniversite kültüründe önemli bir unsur: Değerler. *Değerler Eğitim Dergisi*, 1(4), 55–72.
- Goodwin, R., Costa, P. & Adonu, J. (2004). Social support and its consequences: ‘Positive’ and ‘deficiency’ values and their implications for support and self-esteem. *British Journal of Social Psychology*, 43(3), 465-474.
- Harcar, T. (2005). 2000’li yıllarda amerikan ve türk yöneticilerinin bireysel yöneticilik değerlerine ilişkin iki kültür arası karşılaştırmaya yönelik bir araştırma. *Doktora Tezi.* İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Korkmaz, M. (1996) yetişkin örneklem için bir benlik saygısı ölçeğinin güvenilirlik ve geçerlik çalışması, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,* Ege Üniversitesi, İzmir.
- Köknel, Ö. (1989). *Depresyon ruhsal çöküntü,* İstanbul.
- Lönnovist, J-E., Verkasalo, M., Helkama, K., Kuçuradi (1985). Felsefi Açıdan Eğitim ve Türkiye’de Eğitim, İstanbul, 17–18 Kasım.
- Kuşdil, M.E. & Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). Türk Öğretmenlerin Değerler yönelimi ve Schwartz değer kuramı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15 (45), 59–76.
- Mehmetoğlu, U. (2006). Gençlik, Değerler ve Din. Küreselleşme, Ahlak ve Değerler. (Ed. Mehmetoğlu & Mehmetoğlu). İstanbul: Litera Yayıncılık.
- Parker, S. & Allen, G. (1982). *Work and retirement,* London and Boston,
- Sağlık Bakanlığı (2002). Yaşlı Sağlığı Programı., 24. 07. 2002 Tarih ve 6886 Sayılı Yazısı, Ankara
- Raghavan, C. (2006). A study of values as cross-cultural competencies: a potential source of self esteem. *Psicologia: Teoria e Pratica*, 8(2) :51-68.
- Robins, R. W., Trzesniewski, K. H., Tracy, J. L., Gosling, S. D., & Potter, J. (2002). Global self-esteem across the life span. *Psychology and Aging*, 17, 423–434.
- Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image.* Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Sagiv, L. & Schwartz, S. H. (2000). Value priorities and subjective well-being: Direct relations and congruity effects. *European Journal of Social Psychology*, 30, 230-255.
- Schwartz, S.H. & Boehenke, K. (2004). Evaluating the structure of human values with confirmatory factor analysis. *Journal of Research in Personality*, 38, 230-255.
- Yavuzer, H. (2003). *Eğitim ve gelişim özellikleriyle okul çağı çocuğu.* İstanbul: Remzi Kitabevi
- Yıldız, A. (2006). Birinci basamak sağlık hizmetleri nde çalışan hemşire ebe ve sağlık memurlarının benlik saygısı ve atılganlık düzeylerinin karşılaştırması. *Sağlık Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,* İstanbul Üniversitesi.
- Yiğit, R., Dilmaç, B., Arıca, O.T. & Deniz, M.E. (2010). Polislerin benlik saygısı ve mesleki benlik saygılarının sahip oldukları değerler açısından incelenmesi. *Türk Polis Teşkilatında Yeni Gelişmeler Sempozyumu,* Ankara-Türkiye. 9 -10 Nisan

Exented Abstract

Main objective of this study is to examine expression level of values possessed by retired policemen of their self-esteem. Examining whether education level, the rank, the time in service and values possessed by retired policemen make a difference in terms of self-esteem is another objective of this study. This study has been made in accordance with relational scanning model. Research group consists of 318 retired policemen residing in Konya. Values list developed by Schwartz (1992) has been utilized in the making of this study. Schwartz values list consist of 57 value explanatory and ten sub dimensions (schwartz and Boehnke, 2004). In the study made by Kuşdil and Kağıtçıbaşı (2000) along with main dimension and value types, Turkish namings used related to values taking place in a Specific value type. Moreover self-esteem scale which has been developed by Arıcak(1999) and consists of 32 item has been used. Self-esteem scale consists of 32 items. This scale is a kind of likert type scale based on choosing among “exactly agreed”, ”agreed”, “hesitant”, “not agreed”, ”exactly not agreed” choices. Data analysis has been made by using SPSS 15 for windows (2006) . Social and individual values play an important role in human lives. This abstract term can only be observed in an individuals behaviours and expressed by words. Values are emotions related to demands which direct behaviours ,provide criteria for objectives in the life and provide continuity to decisions and activities and shape them value is a same kind of helping individuals to fulfil their facilities which is unique to human and seperate human from other living beings ,namely it enables individuals to fulfil all facilities in accordance with their objectives .In addition to the fact that , being familiar with a values system of an individual gives significant information related to that individual, it plays a significant role in terms of obtaining information related to society in which the individual lives,cultural characteristic of society and cultural differances between cultures. Ego explains integrity of behaviours and life philosophy which distinguishes an individual from others and gains characteristic to an individual. On the other hand self-esteem differentiates depending on stance an individual has related to his or her ego.If an individual is content with his or her ego and he or she doesn't see herself or himself in a position which is lower or higher that he or she want to be, self-esteem will be in a high level.In this way, he or she will be confident about himself or herself and he or she will accept himself or herself as the way he or she is.On the other hand, if an individual is not content with his or her ego and he or she criticises himself or herself in a way, it will be anticipated that his or her self-esteem level will be low. Several studies made have underlined that individuals having a high level of self-esteem have a tendency to perceive themselves as respected, worth to be accepted, benefecial and important people . Moreover these studies have found that individuals having high level of self-esteem have positive mental characteristics such as self-confidence, optimism, resistance to hardships and ambition to be successful. These studies have also indicated that individuals having high level of self-esteem take part in more active assignments than others due to their compliance with improvement, their communication abilities and their creative and investigator characteristics .Nowadays, there has been an increase on the number of individuals working in accordance with the population rising. This situation also leads to the increase of numbers of retired people. It is hard to deal with legal, social, psychological, physiological and economic problems in retirement period which is parallel with aging. Retirement age limit has been set as 65.Yet, it has been set as 67 for some occupation groups. Retirement age limit has been set lower for policeman compared to other occupations due to the fact that it is a wearisome occupation and it need a high number of young personnels. Regardless of their demand, chief constables and chief policeman in their 60, superintendents, commisars and deputy commisars in their 58, policemen in their 55 are made retired in Turkey. This study like others in the world aims to examine self esteem of policeman in terms of values possessed by them.In this regard, the objective of this study is to examine the expression level of values possessed by them of their self-esteem.Research universe consist of retired policeman residing in Konya.Scales used in this study has been applied to retired policemen with the permission of governor's Office in January-November 2011 period.Willingness and attainability has been predicated on this study.318 people as rescorch group has been chosen among policemen who has a willingness to take participation in this study by using convenient sampling method. The ages of retired policemen are ranged between 47 and 79 and age average of them is 58,91. Given the studies made on this subject, any publication examining values system of policeman along with their self-esteem has not been found in ULAKBİM data bases. A relationship between self-esteem scale scores of retired policemen and success, self-control, universality charity, traditionalism, security and their sub dimensions of values scale has not been found. On the other hand there is a relationship (in terms of) power, hedonism, stimulation and compliance. Sub dimensions of values scale have a significant relationship with self-esteem scores of retired policemen. Value perception of retired policemen over self-esteem scale prioritizes relatively as sub dimensions of values scale, self-control, universality and hedonism. It has been seen that sub dimensions of self-control, universality and

hedonism are significant explanatory for self-esteem of retired policemen. It has been found that other sub dimensions of value scale don't have significant influence on self-esteem of retired policemen. It has been found that education variable differentiates significantly among other sub dimensions of value scale such as power, success, hedonism, self-control, stimulation, universality, charity, traditionalism, compliance and security in terms score averages. Given the relationship between the scores of the participants as a result of evaluation based on the last rank they service before they retires, retirement age, how many years a retired works, a significant difference hasn't been found.